

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR PRIVATE
COMMERCIAL AND COMPETITION LAW
(IIPCCL)

IIPCCL PUBLISHING

Balkan Journal of Interdisciplinary Research

Education Issues

ISSN 2410-759X (print)
ISSN 2411-9725 (online)

Vol 1, No. 3 - May 2025

Graz, Austria 2025

**Editor in Chief
Dr. Michaela Wagner**

**Editing
Dr. Angelika Kogler**

**Scientific Coordinator
Prof. Dr. Horst-Dieter Westerhoff**

**Editorial Assistant
Laura Probst**

**Graphic Design
Dr. Dejan Vujtan**

**Copyright © 2015 IIPCCL – International Institute for Private, Commercial and
Competition Law**

ISSN 2410-759X (print)
ISSN 2411-9725 (online)

Vol 1, No. 3 - May 2025

**This work is licensed under a CC License of
Attribution-Noncommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).
Based on a work at iipcl.org.**

PUBLISHER

© IIPCCL- International Institute for Private, Commercial and Competition Law

Schönbrunnngasse 12,

8043 Graz, Austria

Email: bjir.journal@gmail.com, research@iipcl.org

Web: <http://www.iipcl.org/>

This Journal is printed for IIPCCL

by Drimm Publishing House

Vienna, Austria

Balkan Journal of Interdisciplinary Research

Education Issues

Vol 1, No. 3 - May 2025

ISSN 2410-759X (print)
ISSN 2411-9725 (online)

About the Journal

Balkan Journal of Interdisciplinary Research is an international peer-reviewed journal published by International Institute for Private, Commercial and Competition Law. The need for different approaches in science, such as in business, economics, law, social sciences and other fields is a must in the whole field of scientific research. Academics, Professors, Researchers, Students and the whole world is in a new era of communication, which causes fast changes and gives birth to scientific and cultural debates. Our Journal is interested in promoting the exchange of idea, and to bring together researchers and academics from all over the countries. In this sense, we welcome papers not only in the above cited fields, but also in other fields of scientific research. Welcome to BJIR, which is open for the academic world, universities, research institutions, PhD students, academic and non-academic researchers. Aiming at scientific excellence and quality, this journal will promote the best inputs in scientific-and academic research, on the prospective of local, international, global developments in business, economics, law, social-, but also natural sciences. All manuscripts will be double blind peer reviewed by the members of the editorial board who are noted experts in the appropriate subject area.

*Editor in Chief,
Dr. Michaela Wagner*

Balkan Journal of Interdisciplinary Research Education Issues

Editor in chief, Dr. Michaela Wagner

International Editorial Board

Prof. Dr. Jürgen Wolfbauer
Montanuniversitaet Leoben (Austria)

Prof. Dr. Ilia Kristo
University of Tirana (Albania)

Prof. Dr. Rajmonda Duka
University of Tirana (Albania)

Prof. Dr. Azem Hajdari
University of Pristina (Kosovo)

Prof. Dr. Horst-Dieter Westerhoff
Universität Duisburg-Essen (Germany)

Prof. Dr. Abdylmenaf Bexheti
University of SEEU (Macedonia)

Dr. Afërdita Berisha-Shaqiri
University of Pristina (Kosovo)

Prof. Dr. Joseph Mifsud
University of East Anglia, London (UK)

Dr. Mladen Andrić
Croatian Diplomatic Academy (Croatia)

Prof. Dr. Lindita Milo-Lati
University of Tirana (Albania)

Prof. Ass. Dr. Naim Baftiu
University of Prizren (Kosovo)

Dr. Hans-Achim Roll
Rechtsanwalt (Germany)

Prof. Dr. Iraj Hashi
Staffordshire University (UK)

Prof. Ass. Dr. Evis Kushi
University of Elbasan (Albania)

Prof. Dr. Nabil Ayad
University of East Anglia, London (UK)

Prof. Dr. Mimoza Karagozi (Kore)
University of Tirana (Albania)

Dr. Eda Bezhani
University of Durres (Albania)

Prof. Em. Heinz Dieter Wenzel
University of Bamberg (Germany)

Prof. Ass. Dr. Arseno Gjipali
University of Tirana (Albania)

PhD (Argosy University) Gerti Dajçi
Tirana Business University (Albania)

Prof. Dr. Bektash Mema
University of Gjirokastra (Albania)

Dr. Sasha Dukoski
University of Bitola (Macedonia)

TABLE OF CONTENTS

Të mësuarit nëpërmjet klasave digjitale	6
<i>Lediona Ahmet Selaj</i>	
The development of EU Integration.....	19
<i>Arben Luli</i>	
Economic crisis - Theoretical explanation.....	25
<i>Lorena Grila</i>	

Të mësuarit nëpërmjet klasave digjitale

Lediona Ahmet Selaj

Abstrakt

Integrimi i Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në arsimin e sotëm ka përparuar me hapa gjigante në mbarë botën duke rritur ndjeshëm cilësinë e tij. *Është* e qartë se në kuadrin e globalizimit, nxënësit tashmë presin që teknologjitë të jenë pjesë e përvojës së të nxënit. Studimet tregojnë se teknologjia mund të përshpejtojë, pasurojë dhe thellojë aftësitë bazë; të motivojë dhe angazhojë të mësuarit e nxënësit; të ndihmojë lidhjen e mësues - nxënës; të forcojë mësimdhënien; të rrisë qëndrueshmërinë e brezave të nesërm; të kontribuojë në ndryshimin e shkollës dhe të lidhë shkollën me botën reale (Watson 2006; Wardle 2008). Sot, shumë forma të informacionit dhe teknologjive të komunikimit mund të jenë mjete mësimore efektive, nëse përdoren me mençuri dhe në mënyrën e duhur. Prandaj, *është* e rëndësishme për mësuesit të kuptojnë rëndësinë e saj dhe t'i aplikojnë këto teknologji në procesin mësimor (mësimdhënie dhe të nxënit). Shoqëria në të cilën jetojmë *është* vazhdimisht në zhvillim. Ndërkohë që ne ecim nëpërmjet epokës së teknologjisë së informacionit, arsimit nuk mund të jetë imun ndaj këtyre ndryshimeve. Një përdorim efektiv i teknologjive në shkolla mund të ketë një impakt imediat pozitiv në mjediset mësimore të shkollave si p.sh. duke krijuar një bashkëveprim dhe komunikim më dinamik midis nxënësve dhe mësuesve, duke rritur bashkëpunimin dhe punën në ekip në veprimtaritë e zgjidhjes së problemeve, duke stimuluar kreativitetin tek nxënësit dhe mësuesit dhe duke ndihmuar nxënësit të kontrollojnë dhe monitorojnë njohuritë e marra. Gjithashtu, situata e masave shtrënguese të aplikuara në të gjithë botën nga pandemia Covid-19 për një periudhë kohore që varioi nga 6 muaj deri në 18 muaj i detyroi njerëzit anëmbanë botës që të përdorin shumë më tepër se më parë teknologjinë për të punuar nga shtëpia, për të mësuar nga shtëpia, për të bërë pazar nga shtëpia etj. Shumë prej tyre, veçanërisht nga vendet në zhvillim e gjetën veten të papërgatitur për këtë situatë dhe bënë sforco të mëdha për t'ia dalë mbanë. Veçanërisht për nxënësit e arsimit 9-vjeçar ka qenë një sfidë më vete duke qenë se gjithçka ndodhi papritmas dhe i gjeti të madh e të vogël pa përgatitur. Nga ana tjetër kjo situatë nxori në pah dukshëm nevojën e përdorimit të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit jo vetëm në kohë emergjencash. Nëse duam të jemi të përgatitur për *çdo* situatë duhet ta bëjmë TIK pjesë të mësimdhënies dhe komunikimit aktiv dhe gjithëpërfshirës mes aktorëve të arsimit, ashtu siç tashmë ka ndodhur në fushën e qeverisjes qendrore, në sektorin bankar dhe në tregtinë elektronike (online) të cilat në vendin tonë kanë përparuar thuajse njësoj si në vendet e avancuara teknologjike.

1. Hyrje

Përdorimi me sukses i teknologjive të aplikuara në shkolla mund të ndihmojë nxënësit të zhvillojnë aftësitë komunikuese; aftësitë specifike për përdorimin e teknologjisë dhe ato njohuri që përgjithësisht, mund të jenë të dobishme për ta në të ardhmen e tyre akademike dhe profesionale. Nxënës të tillë do të kenë avantazhin e të qenit të familjarizuar me mediat e ndryshme, të zakonshme në vendet moderne të punës dhe do të jenë të aftë të përdorin këto aftësi teknologjike për të hyrë në informacion, për të grumbulluar, për të sintetizuar dhe për të këmbyer këtë informacion me efektivitet.

2. Qëllimi

- Hartimi i një strategjie efikase për një ndërveprim përmes teknologjisë.
- Kualifikimi i stafit të mësuesve dhe nxënësve për njohjen dhe përdorimin e gjuhës së teknologjisë.
- Koordinimi i një procesi ndërveprues mes shkollës dhe prindërve/komunitetit.
- Aplikimi i një komunikimi në kohë reale për arritjet e nxënësve dhe problematikat që hasen në shkollë

3. Hipotezat

- a) Standardizimi i nivelit të përgatitjes së mësuesve lidhur me mësimin dhe komunikimin online përmes platformave bazë
- b) Përmirësimi i komunikimit real dhe në kohë mësues-prindër-nxënës c) Përmirësim i transparencës së vlerësimit dhe situatës reale të shkollës
- d) Përgatitja e stafit mësues dhe e komunitetit për mësimdhënie në situata të emergjencës si tërmeti, pandemi etj, si pikënisje për edukimin e nxënësve me njohuri teorike e praktike të shkollave të shekullit 21.

4. Pyetja kerkimore

Përdorimi i teknologjisë së informacionit dhe komunikimit në procesin e të mësuarit rrit të nxënësve?

Aplikimi dhe zbatimi i teknologjive të reja në shkollë kërkon rritjen e njohurive për këto teknologji edhe nga vetë mësuesit. Mësuesit e shkollës duhet ecin në të njëjtin hapi me teknologjinë në ndryshim, me qëllim që të sigurojnë rolin e tyre të rëndësishëm të komunikimit në transmetimin e njohurive të nxënësve. Për të komunikuar me anën e teknologjive të reja mësimore *është* e domosdoshme aftësimi i mësuesve dhe trajnimi i tyre për përvetësimin e shkathtësive informatike, mediatike dhe teknologjike.

Në mësimdhënie dhe në zbatimin e teknologjive të reja rol luan gjithashtu moshën dhe përvojën e mësuesve. Faktet tregojnë se moshën e mësuesve e lidhur me këtë dhe përvojën e tyre, paraqitet si element i rëndësishëm për zbatimin e teknologjive dhe pranimin e tyre në praktikë, por sipas Vadahi et al. (2013) *është* e qartë se mësuesit me përvojë kërkojnë liri më të madhe dhe anojnë më shumë nga qasjet tradicionale apo modifikimi i tyre në procesin e mësimdhënies. Duke parë historikun e shkollës vëmë re se numri i nxënësve *është* i vogël dhe kjo bën të mundur që të përdoret si shkollë pilot për zbatimin e këtij projekti. Gjithashtu kjo shkollë bën mësim me një turn, gjë që krijon hapësira për shfrytëzimin e kohës pasdite, për aktivitete të tjera që janë të lidhura drejtpërdrejt apo tërthorazi me objektivat e projektit tonë si trajnime, punë në grup, takime online, mësim online etj. Komuniteti *është* arsimdashës dhe bashkëpunues. Veç kësaj, një nga përparësitë e planit afat-mesëm të shkollës "Siri Kodra" *është* rritja e përdorimit të teknologjisë nga mësuesit dhe nxënësit, faktor që e bën projektintonë relevant për suksesin e kësaj shkolle. Një tjetër aspekt, që vihet re nga të dhënat e ofruara nga plani vjetor dhe ai afat-mesëm *është* mungesa e trajnimit

specifik, të përditësuar dhe të standardizuar të stafit (përfshi edhe drejtorinë) lidhur me përdorimin e programeve bazë kompjuterike. Programet dhe teknologjitë e komunikimit janë gjithnjë në ndryshim dhe për këtë duhet që stafi mësimor të marrë trajnime të vazhdueshme periodike të paketave Office dhe pajisjeve/programeve specifike që lidhen me komunikimin interaktiv. Duhet të arrihet ai nivel që mësuesi të jetë gjithnjë një hap përpara, ose në një hap me nxënësit, sa i takon zhvillimit të teknologjisë së informacionit dhe teknologjisë së edukimit në veçanti. Ndërkohë prindërit duhet të përditësojnë njohuritë e tyre bazë për përdorimin e teknologjisë së informacionit për të qënë pjesë e këtij komunikimi modern.

5. Metodologjia e kërkimit dhe metodat

Si metodologji për mbledhjen e të dhënave *është* përdorur metoda e mbledhjes së të dhënave sasiore-cilësore përmes statistikave të vetë shkollës si për *çështje* të përgjithshme dhe përmes pyetësorëve specifikë të hartuar enkas për projektin tonë. Gjithashtu për grumbullimin e të dhënave shtesë janë zhvilluar intervista të drejtpërdrejta me aktorë kyç të shkollës si edhe me grupe nxënësish të klasave të arsimit fillor si edhe me prindër që nuk kanë qasje në mjetet e komunikimit elektronik. Veç këtyre *është* përdorur edhe metoda empirike për analizën e situatës bazuar te historiku i shkollës dhe të dhënat sasiore-cilësore që ofrohen nga Plani Afatmesëm dhe Plani Vjetor i Shkollës Një pjesë të rëndësishme për orientimin e projektit kanë luajtur edhe burime të hapura informacioni në internet, të cilat gjenden në uebliografinë në fund të këtij projekti. Nga analiza e përgjigjeve të nxënësve vihet re se tashmë pjesa më e madhe e tyre janë familjarizuar me përdorimin e teknologjisë në terma të përgjithshme, edhe për mësimin online, kjo edhe për faktin se tashmë një pjesë e mirë e tyre kanë pajisje smart personale si edhe faqe Instagrami apo Facebook, etj. Sidoqoftë, forma e mbledhjes së të dhënave të mësipërme ka qënë ajo me platformën Google Forms dhe për rrjedhojë të anketuarit ipërkasin klasave të VIII dhe IX dhe kjo mund të jetë arsyeja që kemi këtë raport përgjigjesh. Ne zhvilluam edhe rreth 20 intervista me gojë me fokusgrupe me nga 7 fëmijë me nxënës të arsimit fillor të zgjedhur në mënyrë rastësore, të cilët në përgjigjet e tyre reflektuan vështirësi të shumta lidhur me përdorimin e teknologjisë mes të cilave ishte edhe mungesa e një kompjuteri apo celulari që mund të përdoret për këtë qëllim. Nëse do merreshin parasysh edhe grupet sociale të marginalizuara kjo do çonte në ndryshim të raporteve të përgjigjeve, duke nxjerrë në pah nevojën e një qasjeje më gjithëpërfshirëse dhe më të plotë për trajnim, lidhur me përdorimin e teknologjisë në mësimdhënie e mësimnxënie. Gjithashtu, ky propozim nuk na mundëson hapësirën kohore të nevojshme për mbledhjen e të dhënave të mjaftueshme dhe hartimin e pyetjeve specifike lidhur me njohuritë e nxënësve për përdorimin e teknologjisë në mësimnxënie. Kjo mbetet për tu bërë në një kohë më të përshtatshme dhe me përfshirjen edhe të aktorëve të tjerë më të specializuar si mësuesit apo specialistë të TIK, sociologë, analistë të dhënash etj. Nga të dhënat e mbledhura prej pyetësorëve me mësuesit vihet re se pjesa më e madhe e tyre e përdorin teknologjinë e informacionit në përditshmërinë e tyre, por këto të dhëna nuk na tregojnë se sie përdorin (shumë mirë, mirë apo keq) dhe në çfarë mase.

Gjithashtu, në të dhënat mbi trajnimet që mësuesit kanë marrë vihet re se vetëm 50 % kanë një trajnim mbi njohjen e kompetencave digjitale, por nuk rezulton asnjë mësues që të jetë trajnuar mbi komunikimin online dhe përdorimin e platformave serioze të komunikimit dhe mësimdhënies online si ZOOM, Google Classroom apo Akademi.al. Kjo lë të nënkuptohet se ata kanë mësuar gjatë përdorimit të këtyre programeve dhe për shkak të nevojës së situatës së krijuar nga pandemia e Covid-19. Për rrjedhojë kjo e kufizon së tepërmi aftësinë dhe shfrytëzimin e plotë të programeve të tilla si MS Word, MS Excel, PowerPoint etj., të cilat janë bazike dhe të domosdoshme për përmbushjen e detyrave dhe përgjegjësi të tyre si mësimdhënës.

6. Mundësitë dhe kufizimet

Aplikimi dhe zbatimi i teknologjive të reja në shkollë kërkon rritjen e njohurive për këto teknologji edhe nga vetë mësuesit. Mësuesit e shkollës duhet ecin në të njëjtin hapi me teknologjinë në ndryshim, me qëllim që të sigurojnë rolin e tyre të rëndësishëm të komunikimit në transmetimin e njohurive të nxënësit. Për të komunikuar me anën e teknologjive të reja mësimore *është* e domosdoshme aftësimi i mësuesve dhe trajnimi i tyre për përvetësimin e shkathtësive informatike, mediatike dhe teknologjike. Në mësimdhënie dhe në zbatimin e teknologjive të reja rol luan gjithashtu moshja dhe përvoja e mësuesve. Faktet tregojnë se moshja e mësuesve e lidhur me këtë dhe përvoja e tyre, paraqitet si element i rëndësishëm për zbatimin e teknologjive dhe pranimin e tyre në praktikë, por sipas Vadahi et al. (2013) *është* e qartë se mësuesit me përvojë kërkojnë liri më të madhe dhe anojnë më shumë nga qasjet tradicionale apo modifikimi i tyre në procesin e mësimdhënies. Një tjetër aspekt, që vihet re nga të dhënat e ofruara nga plani vjetor dhe ai afat-mesëm *është* mungesa e trajnimit specifik, të përditësuar dhe të standardizuar të stafit (përfshi edhe drejtorinë) lidhur me përdorimin e programeve bazë kompjuterike. Programet dhe teknologjitë e komunikimit janë gjithnjë në ndryshim dhe për këtë duhet që stafi mësimor të marrë trajnime të vazhdueshme periodike të paketave Office dhe pajisjeve/programeve specifike që lidhen me komunikimin interaktiv. Duhet të arrihet ai nivel që mësuesi të jetë gjithnjë një hap përpara, ose në një hap me nxënësit, sa i takon zhvillimit të teknologjisë së informacionit dhe teknologjisë së edukimit në veçanti. Ndërkohë prindërit duhet të përditësojnë njohuritë e tyre bazë për përdorimin e teknologjisë së informacionit për të qënë pjesë e këtij komunikimi modern.

Duke parë historikun e shkollës vëmë re se numri i nxënësve *është* i vogël dhe kjo bën të mundur që të përdoret si shkollë pilot për zbatimin e këtij projekti. Gjithashtu kjo shkollë bën mësim me një turn, gjë që krijon hapësira për shfrytëzimin e kohës pasdite, për aktivitete të tjera që janë të lidhura drejtpërdrejt apo tërthorazi me objektivat e projektit tonë si trajnime, punë në grup, takime online, mësim online etj. Komuniteti *është* arsimdashës dhe bashkëpunues.

Me zhvillimin e teknologjisë elektronike dhe asaj të informacionit, mësimi në distancë u prit me interes nga nxënës me aftësi të kufizuara, nga ata në pamundësi ekonomike për të ndjekur universitetin në mënyrë tradicionale, drejtues të bizneseve të vogla, individë me nevoja për trajnime dhe kurse specifike dhe individë të caktuar me kohë

të kufizuar për shkak të angazhimeve dhe impenjimeve në punë, ose veprimtarive të tjera jetësore.

Për target grupet e mësipërme mësimi në distancë u pa si avantazh, që u jepte mundësinë atyre të pajiseshin me njohuritë e duhura dhe certifikoheshin sipas zgjedhjeve të tyre. Në Shqipëri kjo metodë u testua nga disa universitete private, por nuk ishte aplikuar në institucionet arsimore publike.

Nisur nga rrethanat që u krijuan nga pandemia botërore COVID-19, u pa e nevojshme që mësimi në distancë të aplikohet në të gjitha institucionet arsimore publike dhe private. Implementimi i kësaj praktike të re në fushën e mësimdhënies i gjeti shumicën e institucioneve arsimore të papërgatitura. Krahas vështirësive fillestare që u hasën nga personeli arsimor dhe nxënësit, mësimi në distancë po nxjerr në pah disa dilema që shtrojnë një sërë pyetjesh për përmirësimin e kësaj platforme. Cilat janë këto dilema dhe si duhet të trajtohen ato nga institucionet arsimore, drejtuesit dhe stafet mësimore të tyre?

7. Rëndësia e studimit

Prindërit kanë vështirësidhe nuk arrijnë të kenë qasjen që nevojitet në teknologjinë e komunikimit dhe informacionit.

Pozitiv *është* fakti se prindërit kanë komunikim online me mësuesit në lidhje me problematika apo vështirësi të fëmijëve në shkollë dhe gjithashtu duket se kanë qasje në platformat elektronike, por mbetet e paqartë se në *çfarë* niveli i përdorin ato dhe nëse ka hendek të nivelit të përdorimit mes prindërve.

Bashkëveprimi i tre aktorëve të rëndësishëm mësues – nxënës – prindër në funksionin e formave të reja të mësimdhënies – mësimnxënies.

Ky bashkëveprim ka qenë kryesisht fizik, i fokusuar në takime të mirëprogramuara sipas një plani veprimtarish, nga mësuesit kujdestar dhe drejtorja e shkollës. *Çdo* tematikë trajtohej në këto takime dhe diskutohej e merreshin vendime, bëheshin analiza dhe arriheshin konkluzione direkte. Pandemia e shkaktuar nga COVID-19 ndryshoi shumë gjëra: mësimi u organizua me turne, klasat u ndanë në dy grupe duke respektuar rregulloren.

Kjo e bëri të vështirë komunikimin, si mes kolegësh, por edhe mes mësuesve e nxënësve, nxënësve me njëri-tjetrin; për më tepër komunikimin me prindërit. *Çdo* gjë kaloi në komunikim online, ose e reduktuar, duke futur në lojë teknologjinë. Pjesa më e madhe e mësuesve (u përshtatën shpejt), por veçanërisht prindërit dhe nxënësit u gjendën të papërgatitur përballë një situatë të tillë. Nëse sot u përballëm dhe po e kalojmë këtë vështirësi, nuk na falet nëse në një situatë të ngjashme të vazhdojmë të jemi të papërgatitur.

1 - Bashkëpunimi shkollë – familje

Shkolla dhe familja përbëjnë dy faktorë të rëndësishëm të edukimit dhe arsimit tek brezat e rinj. “Rëndësia e bashkëpunimit shkollë-familje *është* se përmes tij arrihet njohja më e plotë dhe më e thellë i personalitetit të nxënësit” (Zuna, 2009). Rruga se si krijohet ky komunikim ndërmjet shkollës dhe familjes realizohet në disa mënyra,

duke përfshirë: kontaktet individuale, takimet me prindër, ligjërata pedagogjike, shfaqje, ekspozita, seminare dhe, së fundi, si teknikë më e re janë kontaktet online, ose duke shfrytëzuar teknologjitë e reja. Kjo nënkupton përdorimin e kompjuterëve dhe softuerw-ve, në mënyrë produktive, shfrytëzimin e Internetit për qëllime produktive. "Komunikimi, *është* ndoshta pjesa më e rëndësishme e shkollës, sepse nëse të gjitha grupet janë të informuara mirë dhe dinë si të komunikojnë me njëri-tjetrin, ata janë të gjithë më të motivuar për të zhvilluar cilësinë e shkollës dhe për të punuar së bashku në mënyrë intensive në fusha të ndryshme" (Mattheis & Wildbad & Mehmeti, 2012).

Bashkëpunimi shkollë-familje përmirëson programet shkollore dhe klimën në shkollë, ofron shërbime dhe mbështetje për familjet, rrit aftësitë e prindërve dhe rolin drejtues të tyre, krijon lidhje midis prindërve në shkollë dhe ndihmon mësuesit në punën e tyre. Mbi të gjitha, partneritete të tilla krijohen për të ndihmuar që nxënësit të kenë sukses në shkollë dhe në jetë.

.2. Rëndësia e bashkëpunimit për shkollën

Një shkollë *është* një institucion i projektuar për mësimin e nxënësve nën drejtimin e mësuesve. Rëndësia e bashkëpunimit shkollë-familje *është* se arrijnë të njihen më mirë si dhe të kuptojnë, të mbështesin dhe të përmirësojnë pozicionin dhe funksionet e shkollës .

Praktikat e kujdestarëve të klasës në lidhje me përfshirjen e prindërve kanë efekte mjaft pozitive në aftësitë e prindërve për t'i ndihmuar fëmijët e tyre përgjatë viteve të shkollës; në vlerësimin e prindërve për aftësitë e mësuesve dhe cilësinë e mësimdhënies.

Vendosja e raporteve pozitive midis dy partnerëve në shkollë, kërkon komunikim dhe bashkëpunim të të gjithë faktorëve të shkollës dhe ky komunikim dhe bashkëpunim duhet të jetë në interes dhe në funksion të shkollës cilësore të shekullit të 21-të.

.3. Rëndësia e bashkëpunimit për familjen

Përfshirja e familjeve në punën e shkollës *është* njëri prej elementeve kryesore për të arritur rezultate më të mira të nxënësve. Studimet shkencore gjatë tridekadave të fundit kanë vërtetuar se përfshirja e prindërve *është* mjaft e rëndësishme në procesin e të nxënësve të fëmijëve, në mendimin e tyre për shkollën dhe në aspiratat e tyre. Fëmijët janë nxënës më të suksesshëm përgjatë gjithë shkollës nëse prindërit e tyre përfshihen në shkollë dhe inkurajojnë të mësuarit në shtëpi, pavarësisht nga niveli arsimor apo shoqëror i tyre. Rëndësia e bashkëpunimit për familjen *është* se përmes saj arrijnë të njohë fëmijën, të hulumtojnë dhe të kuptojnë shkaqet e vështirësive në nxënie. Reflekton në qasjen përkatëse edukative, i mbështet sjelljet e mira dhe aspiratat e drejta të fëmijës; e përmirëson funksionin edukativ dhe arrin edukim më cilësor, arrin të përjetojë ndjenjën e triumfit edukativ, i cili ndikon në mënyrë kualitative në sukses; nxit angazhimin për arritjen e suksesit tjetër.

Përfshirja e prindërve në shkollë, *është* më shumë se vetëm pjesëmarrja në takime kur ftohen, apo edhe në situata kur ka vështirësi dhe probleme me fëmijët. Përfshirja e prindërve do të thotë pjesëmarrje e prindërve në bashkëpunim në mënyrë direkte

(ballë për ballë), apo edhe përmes botës virtuale apo TIK-ut, duke shfrytëzuar telefonat dhe kompjuterët.

.4. Rëndësia e bashkëpunimit për nxënësin

Rëndësia e bashkëpunimit shkollë-familje, ku si objekt kryesor i këtij komunikimi *është* nxënësi. Për nxënësin *është* shumë i rëndësishëm ky bashkëpunim, sepse arrihet njohja dhe të kuptuarit më i plotë dhe më i thellë i personalitetit të nxënësit si për shembull: veçoritë e karakterit; tiparet e vullnetit; qëndrimet në lidhje me vetveten dhe familjen; sfera afektive të personalitetit, sjelljet e përshtatshme dhe të papërshtatshme, deri tek ato devijante; mënyra e të nxënit, ecuria e metodave, etj.

.5. Përfitimet e bashkëpunimit shkollë-familje

Shkolla do të jetë e hapur ndaj mjedisit, ta bëjë publike punën e vet, gjithëpërfshirëse. Mbyllja e shkollës ndaj komunitetit zvogëlon në masë të madhe efikasitetin dhe përfitimet sitë nxënësit, objekt i këtij hulumtimi, po ashtu edhe të kolektivit të shkollës në përgjithësi.

Përfitimet e bashkëpunimit shkollë-familje janë të dyanshme, sepse në këtë rast rritet efikasiteti i shkollës, rritet cilësia në mësimdhënie. Familja dhe kujdestari do të ndikojnë në suksesin ose vështirësinë e nxënësit; d.m.th të dyja palët vendosin qëllime të qëndrueshme dhe komunikojnë më vete gjatë gjithë kohës. Rritja e përfshirjes së prindërve në zgjidhjen e problemeve që ekzistojnë në shkollë do të ndikojë drejtpërdrejt në proceset e demokratizimit dhe decentralizimit në shkollë. Përfshirja e prindërve në procesin e mësimdhënies/nxënies do të ndikojë pozitivisht në arritjet akademike të *çdo* fëmije dhe në përmirësimin e sjelljes së tij/saj. Komunikimi përmes teknologjisë e lehtëson shumë këtë bashkëpunim mes shkollës dhe komunitetit.

.6. Bashkëpunimi shkollë-familje duke shfrytëzuar TIK-un

Përmes TIK-ut informacionet e shkëmbyera janë më të pasura; shoqëria e bazuar në dije nevojitet që të zotërojë aftësi të mira komunikuese dhe sociale, të jetë e mirëinformuar dhe të jetë gjithmonë e gatshme për marrjen dhe dhënien e informacionit të nevojshëm. Aktorët gjithashtu duhet që të komunikojnë mes tyre në mënyrë kreative duke gjetur zgjidhje origjinale për problemet. Në kohën tonë ndikimi i Teknologjisë Informative dhe Komunikimit (TIK) gjithnjë e më shumë bëhet gjithëpërfshirës në shumë sfera shoqërore. Informacionet që shkëmbehen apo shfaqen përmes TIK-ut janë mjaft të pasura, sepse *është* rrjeti (Interneti) i cili ju mundëson individëve qasje në kohë reale. Nga hulumtimi që kemi realizuar vihet re se shumica e prindërve kanë përmendur edhe mënyrën më të pëlqyer të komunikimit, që ishte aplikacioni WhatsApp. Vlen të theksohet se sot, përmes rrjeteve sociale (Facebook) apo edhe përmes WhatsApp-it, secili prind mund t'i bashkohet grupit të komunikimit, ku bën pjesë fëmija i tij dhe të shohë të gjitha aktivitetet të cilat klasa i realizon apo udhëzimet, që jepen nga mësuesit.

Përmes TIK-ut kursehet kohë gjatë bashkëpunimit shkollë-familje; që të ketë kohë për gjërat e rëndësishme, duhet ditur se cilat janë ato. Kjo bëhet më e lehtë nëse e ke të qartë *çfarë* ka vlerë për ty, *çfarë* synimesh ke. Të qëndruarit në komunikim online në kohën e sotme *është* bërë mjaft e domosdoshme, thuajse pjesa kryesore e

aktivitetit ditor. Të kesh një celular do të thotë të komunikosh, të dërgosh mesazhe, të argëtohesh, të informohesh, të memorizosh momentet e bukura gjatë ditës, të mbash shënime, të bësh llogari e shumë e shumë gjëra të tjera. Përmes TIK-ut komunikimi në distancë *është* më i lehtë. Në ditët e sotme celulari *është* një nga objektet më të domosdoshme të jetës së përditshme. Për shumicën prej nesh, jeta *është* e vështirë të mendohet pa një të tillë. Tashmë, jo vetëm për komunikim por dhe për prezantimin e aktivitetit të përditshme në botën virtuale.

Teknologjia e informacionit dhe komunikimit ose (TIK)

Mënyra të ndryshme TIK-u

- Telefoni: shërbendhe ndihmon në komunikim sipërmes akustikës (zërit), po ashtu edhe përmes shkrimit të mesazheve dhe pamjeve vizuale. Ato njihen me emrin Smartphone (telefonat e mençur).
- Përveç veçorive të lartpërmendura, përmes Smartphone-ve mund të ketë qasje edhe në programe të tjera siç janë: Facebook, Viber, E-Mail etj. Kur flitet për bashkëpunimin shkollë-familje, telefoni *është* pajisja, e cila shfrytëzohet shumë dhe me përfitime shumë të mëdha përdorimi.
- Viber - Viber *është* një ndër platformat e mesazheve të shpejta, që shfrytëzon internetin (Wi-Fi). Viberi zakonisht instalohet si program në smartphone me kartë identifikimi të numrit personal. Përveç mesazheve tekst, përdoruesit mund të shkëmbejnë imazhe, video dhe mesazhe audio.
- Në Viber ekziston mundësia e krijimit të grupit të përbashkët, të cilin mund ta krijojë *çdo* person me persona që kanë interesa të përbashkëta. Në aspektin e bashkëpunimit shkollë-familje, Viberi e lehtëson punën e përdoruesve, sepse posedon veçoritë të përmendura më lart.
- E-Mail - Posta elektronike - Me ndihmën e kësaj poste bëhet shpërndarja e letrave elektronike nga dërguesi tek marrësi. Me përhapjen e këtij shërbimi në internet gjithnjë e më tepër njerëzit, e sidomos ekonomistët, përdorin këtë formë të këmbimit të letrave në vend të formave klasike.
- E-Mail ka këto veçori: posta elektronike dërgon letrën brenda disa sekondash, pa marrë parasysh distancën. Dërgimi i letrave me postë elektronike kushton shumë pak, në krahasim me postën klasike.
- Skype - (lexo: Skajp) *është* një server falas, i cili në vetvete ka komunikimin e *çastit*, dërgimin e anasjelltë dhe të drejtpërdrejtë të të dhënave nga njëri përdorues tek tjetri me mundësi video-komunikimi. Në raportin e bashkëpunimit shkollë – familje shfrytëzohet shumë; thuhet se zëvendëson takimin ballë për ballë.
- Google Classroom *është* një platformë dinamike interaktive e paketës Google. Përdoret lehtësisht në fushën e edukimit dhe nga institucionet arsimore. Me anë të kësaj platforme orientohet klasa dhe mësimi online, të cilat arrijnë ta përthithin me sukses përpunimin, shpërndarjen dhe asimilimin e informacionit shkencor. *Është* një platformë e cila lehtëson mësimdhënien duke e bërë orën e mësimi interaktive.
- Zoom: *Është* një platformë që i dedikohet video-konferencave, apo takimeve virtuale, duke ndihmuar miliona njerëz në studimet e tyre. *Është* një platformë praktike e cila realizon mësimin online në mënyrë efektive.
- Academi.al *është* një platformë komunikimi virtuale me anë të videove mësimore sipas lëndëve dhe klasave për mësimin online. Komunikimi *është* i drejtpërdrejtë

dhe i monitorueshem në aspektin e mësimdhënies dhe nivelit të arritjeve të nxënësve.

- Si zhvillohet mësimi me anë të teknologjisë;3
- Mësimi i cili ka në fokus teknologjinë nuk do të kishte kuptim nëse:
- § Nuk do t'i kushtonte një rëndësi të madhe njohurive shkencore dhe akademike. Për këtë arsye teknologjia furnizon nxënësin me një fjalor të gjerë shkencor dhe akademik.
- § Ndërveprimet mes nxënësve me njëri-tjetrin, mësuesve dhe vetes nuk do të siguronin arritje më të mira. Pra, mësuesi përzgjedh veprimtari, metodologji me në fokus përmbushjen e rezultateve të të nxënit.
- § Do mungonte matja dhe vlerësimi i rezultateve të të nxënit nga nxënësi.
- Natyrshëm lind pyetja: Si do të planifikohet mësimi online?
- Mësuesit përcaktojnë
- Metododat dhe metodologjinë më efikase për zhvillimin e mësimin online
- Rezultatet e të nxënit që duhet të arrijnë gjatë orës së mësimin
- Aktivitete dhe teknika për t'u zhvilluar gjatë një ore mësimi dhe kohën që merr *çdo* aktivitet për t'u zhvilluar.
- ormat e vlerësimit sipas niveleve të nxënësve

Ndërveprimi për procesin e të nxënit përfshin:

- Prezantimin ose referate për tema të caktuara
- Materiale të cilat nxisin mendimin vizual
- Faqe interneti të zhvilluara nga mësuesi dhe të rekomanduara si burime të sakta informacioni

Objektivat operacionale

Trajnimin e mësuesve, prindërve dhe nxënësve për komunikimin me anë të teknologjisë

- Përfshirja në trajnime të brendshme, në lidhje me teknologjinë
- Pajisja e institucionit me mjetet e duhura si kompjuterë, laptopë funksionalë, smart bord, internet etj
- Përshtatja e një mjedisi të duhur fizik për komunikim online

b) Ndarja e detyrave për hartimin e punës

Si do të udhëhiqet procesi?

- Njohje me Udhëzimet përkatëse në lidhje me fillimin e komunikimit online
- Çfarë platformash do të përdoren dhe si

Nr	Grupi i punës	Përbërja
1	Grupi organizues	Stafi drejtues dhe udhëheqësi i projektit Drejtues, kryetar
2	Menaxhimi i punës	të ekipit lëndor dhe ai i këshillit të prindërve, qeveria e nxënësve dhe nxënës me aftësi në TIK/ Kryetarët e ekipeve lëndore dhe mësues
3	Grupi i monitorimit	Nëndrejtor dhe mësues TIK
4	Analiza dhe përpunimi i të dhënave	

- Trajnimi në mënyrë të detajuar për përdorimin e tyre sipas fokus grupeve: trajnime vetëm për mësues, vetëm për nxënës, vetëm për prindër.
- Plani i punës që do të zbatohet drejtoria

Hapat e planit të veprimit

Si do të komunikojnë me njëri-tjetrin mësuesit me nxënësit dhe prindërit?

- a. Përzgjedhja e 2 platformave për zhvillimin e mësimit online.
- b. Krijimi i grupeve të kontaktit (n/drejtorët) dhe marrja e feed-back gjatë procesit.
- c. Ngritja e një grup pune me mësues të TIK dhe përfaqësues të Qeverisë së nxënësve, ose nxënës me aftësi shumë të mira në përdorimin e teknologjisë, i cili do të merret me digjitalizimin në kohë reale të komunikimit virtual

Hapat për mënyrën e komunikimit online gjatë mësimit:

- Krijimi i regjistrit elektronik për secilin mësues në bazë të klasave dhe lëndëve, në mënyrë që edhe prindërit të kenë akses online përmes platformës të zgjedhur për komunikim.
- Përcaktimi i mënyrave të mësimit, Power-Point, video-tutoriale, Word, academi.al, Google Classroom etj.
- Komunikim me anë të postës elektronike për problematika të ndryshme të nxënies
- Hartimi i një Orarimësimor për mësimit online, duke respektuar kohëzgjatjen, alternimin e lëndëve, shkëmbimin e detyrave, informimin për vlerësimin, raportimi tek n/drejtorët dhe monitorimi se si po ecën procesi.

Si do vlerësojmë arritjet

Teknologjia e ndihmon mësuesin të vlerësojë se sa janë arritur rezultatet e të nxënësve të përcaktuara për atë orë mësimore nëpërmjet vlerësimit të performancës së nxënësve. Vlerësimi mund të jetë përmbljedhës (përmbljedh atë që nxënësit kanë mësuar në fund të një ore mësimi), formues (ndodh gjatë gjithë kohës) ose diagnostikues (i paraprin një mësimi si një mënyrë për të matur atë që nxënësi paraprakisht di). Për këtë do të përdorim metodat e teknologjisë që mbështesin procesin e vlerësimit të nxënësve të cilat janë:

- o Teste elektronike dhe kuiz-e sipas platformave të ndryshme. o Diskutime dhe shkëmbime idesh me fokus grupe të veçanta. o Portofoli digjital.
- o Regjistri për vlerësimin online.
- o Pyetësorë, anketime online për të monitoruar ecurinë dhe për të matur nivelin e kënaqësisë.

Qëllimi kryesor *është* për të pasur në shkollë ekupe lëndore efektive. Prandaj në shtator 2019, u ngritën grupe lëndore të ndarë sipas fushave dhe me drejtues efektivë, të cilët u zgjodhën nga vetë mësuesit për aftësitë e tyre profesionale, pedagogjike, organizative, për etikë në komunikim dhe bashkëpunim, dhe u hartuan plane të zhvillimit profesional (ZHP) bazuar në nevojat.

Megjithatë tërmeti i 26 nëntorit 2019, dhe më pas pandemia e virusit COVID-19, diktuan që zhvillimiprofesionaltë fokusoheshin drejtimit të përballimit të situatave të jashtëzakonshme. Në rastin e tërmetit, falë bashkëpunimit mes Fakultetit të Shkencave Sociale, Agjencisë së Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar (ASCAP) dhe Ministrisë së Arsimit Sportit dhe Rinisë (MASR):

Ekipet lëndore bënë ndryshime në planet e tyre të ZHP, ku u përfshinë edhe ndërtimi

i planeve dhe trajnimi i mësuesve dhe nxënësve në rast të fatkeqësive natyrore si tërmeti, zjarri, etj. Mësuesve të trajnuar iu ngarkua detyra e trajnerit për kolegët e tyre. Në planet e ekipeve lëndorë u planifikuan trajnime, të cilat do të bëheshin nga psikologjia e shkollës. Gjithashtu, u orientuan mësuesit që në trajnimet e tyre personale të kishin në vëmendje situata të tilla.

Ndërsa shfaqja e pandemisë evidentoi një problem tjetër, nevojën e trajnimit të mësuesve për realizimin e mësimit në distance (online). Referuar tabelës 1, mbi përvojën dhe zhvillimin profesional, në dy vitet e fundit evidentohet se:

1. 90% e mësuesve të shkollës përdorin kompjuterin.

2. Nuk janë bërë trajnime lidhur me mësimin online dhe platformat në funksion të tij. Por mësimi online u bë domosdoshmëri e realitetit të ri pandemik Covid-19.

Më 10 mars 2020, u krijuan klasat në Google Classroom. Mësuesve iu përcollën në WhatsApp hapat e hyrjes dhe kodet përkatëse të klasave. Paralelisht u përdorën edhe WhatsApp-i dhe Zoom-i. Ndërkohë, MASR, ZVAT më 10 mars 2020, i përcollën shkollës "Udhëzues për mësimin në kushtet e shtëpisë, për shkak të situatës së krijuar nga përhapja e virusit Covid-19". Po ashtu që nga ajo ditë e në vazhdim, MASR, ZVAT, iu erdhën në ndihmë shkollave, mësuesve me transmetimin në Radio Televizionin Shqiptar RTSh 1, të orëve mësimore (matematikë, kimi etj.).

Gjithashtu MASR, ZVA i përcollën shkollës materiale të tilla – "Si të përgatishim material në PowerPoint", "Sitë punonim në ZOOM", "Sitë kthenim prezantimin e PowerPoint-it në video" etj.

Ndërkohë, shkolla bashkëpunoi me shtëpitë botuese si Filara Botime, qendrat e trajnimit të lincsuara TeachPeach, Shkolla e Drejtoreve, të cilat i mundësuan stafit tekstet e-book dhe trajnime online mbi mësimin në distance (të gjitha pa pagesë). U regjistruam në trajnime online; tregues janë certifikatat e fituara si më poshtë:

Planifikimi i kurrikulës. 5

Kurrikula me bazë kompetencat dhe risitë e saj. Cikli i familjes dhe adresimi i rasteve të dhunës. Kodi i etikës. Shkolla si qendër komunitare, rëndësia e saj. Komunikimi me nxënësit, zhvillimi moshor. Teknika për të rritur prirjet akademike në klasën tuaj. Të ndizni fitilin e motivimit tek nxënësit e pamotivuar. Ndihma psikologjike pas tërmetit.

Menaxhimi i traumës për nxënësit dhe mësuesit. *Çfarë është* bullizmi dhe format e tij. U punua Udhëzuesi Ndërhyrja e Parë Psikologjike në Kontekstin Shkollor (manual i hartuar nga Departamenti i Psikologjisë dhe Pedagogjisë, Fakulteti i Shkencave Sociale, Universiteti i Tiranës si përgjigje ndaj situatës së krijuar nga tërmeti i 26 nëntorit 2019. Grupi i punës: Livia Nano, Valbona Habili, Eglantina Dervishi, Blerta Bodinaku. Të gjitha këto dëshmojmë se MARS, ZVA dhe shkolla, në formë kaskade, kanë mundësuar zhvillimin profesional të mësuesve. Certifikatat janë pjesë e rëndësishme dhe tregues i zhvillimit profesional në këtë kohë, por jo i vetmi.

Të gjithë po mësonin duke vepruar. Ndërkohë, stafi vetë-trajnohej (me informacione nga interneti apo me trajnim individual në qendra të licencuara). Dëshmi janë materialet e përgatitura në PowerPoint si dhe videot e realizuara nga vete mësuesit (një eksperiencë e re kjo e ushtruar më parë) që në ditët e para të mësimit online. Mësimi online ishte eksperiencë e re dhe diktoi bashkëpunim dhe shkëmbim informacioni dhe mënyrën se si zhvillonin mësimin. Nga ana tjetër operimi i të gjithë

stafit në një klasë virtuale mundësoi që mësuesit të shihnin se si ata e zhvillonin mësimin dhe të përfitonin nga njëri-tjetri. Kjo *është* evidente në komentet apo diskutimet ne WhatsApp. Mundet që kjo mënyrë e të bërit të mësimit (orë model në kuptimin që shihet nga të gjithë) të ketë ndikuar në rritjen e përpjekjeve për ZHP në lidhje me mësimin në distancë (nëpërmjet teknologjisë). Sikurse u përmend më sipër, më 10 mars 2020, MASR, ZVAT, ipërcollëshkollës Udhëzuesin për klasat virtuale, mësuesit, nxënësit dhe prindërit, ndërsa shkolla u përcolli prindërve një Situata bëri që prindërit të qëndronin me fëmijët dhe kjo ndikoi në rritjen e angazhimit të prindërve si bashkëpunëtorë. Fakti që detyrat niseshin në grup dhe shiheshin nga të gjithë (WhatsApp) i ka nxitur prindërit t'u qëndrojnë afër, t'i ndihmojnë fëmijët dhe t'i kontrollojnë për realizimin e detyrave në të gjitha lëndët. Në AF angazhimi i prindërve *është* i dukshëm në realizimin e detyrave dhe pasqyrimi i tyre dhe me video jo vetëm në gjuhë, matematikë, por edhe në aftësim, edukim fizik etj. Mundësia e të punuarit në Whatsapp ndikoi edhe në afrimin e prindërve jo vetëm me shkollën, por edhe me njëri-tjetrin. Në përfundim konstatojmë se janë përdorur forma të ndryshme të zhvillimit profesional. Fakte të tilla si: menaxhimi i situatës së vështirë në datën 09.03.2020, ditën që u mbyll shkolla, zhvillimi i mësimin në distancë, fryma e bashkëpunimit me prindërit, puna me përgjegjësi dhe përkushtim i mësuesve, dëshmojnë impaktin e aktiviteteve të trajnimit. Hulumtimet e kryera në mjedise ku ka përdorim të teknologjisë tregojnë se nxënësit që mësojnë përmes teknologjisë janë më të angazhuar dhe me rezultate më të larta. Teknologjia gjeneron një mjedis që mbështet sinergji, bashkëpunim dhe motivim. Motivimi i nxënësve edhe përmes teknologjisë do ta bëjë lëndën më interesante dhe ata më të interesuar. Kjo ndikon drejtpërdrejt në angazhimin e tyre në procesin mësimor, pra për të qenë aktivë gjatë tij si dhe në kryerjen e detyrave të shtëpisë. Prioritet në zhvillimin profesional - Përdorimi i teknologjisë për të motivuar nxënësit.

Synimet:

- Të krijojmë një mjedis mikpritës, që ofron mundësi të barabarta dhe asistence të lartë pedagogjike dhe aplikimin e teknologjinë në procesin mësimor-edukativ.
- Të përmirësojmë njohjen e teknologjisë dhe gjithëpërfshirjen e të gjithë aktorëve.
- Të përdorim strategji për rritjen e motivimit në përdorimin e teknologjisë.
- Të rrisim angazhimin e nxënësve me aftësi të veçanta përmes teknologjisë. - Rritjen e rezultateve përmes motivimit të teknologjisë.

1. A mund të krahasohet mësimi në distancë me atë tradicional? Monitorimi dhe vëzhgimi i orëve mësimore
2. A zotërojnë të gjithë nxënësit, mësuesit dhe prindërit pajisje dixhitale? Bashkëpunimi dhe diskutimi me grupet e interesit, pushtetin vendor dhe shërbimin social
3. A kanë të gjithë nxënësit, mësuesit dhe prindërit njohuri për komunikim në distancë? Trajnimi dhe vetë-trajnimi i stafit mësimor, nxënësve dhe prindërve me praktikën bazë të mësimin në distancë
4. A janë funksionale këto platforma për nxënësit me vështirësi në të nxënë? Adoptimi i praktikave të përshtatshme për shkollat profesionale/artistike dhe

5. A mund të monitorohet mësimi në distancë nga stafi drejtues dhe prindërit?
6. A mund të realizohet lehtësisht regjistri
7. A mund të realizohet një orë mësimore efektive?
8. A mund t'i vlerësojmë realisht nivelin e arritjeve?
9. A mundet që mësuesi të jete efektiv në punën individuale me nxënësit?
10. A është efektive platforma për informimin e prindërve në kohë reale?
- nxënësit me AK.
- Vëzhgimi për pjesëmarrjen aktive të nxënësve gjatë mësimit në distancë.
- Përdorimi i platformave të duhura për monitorim elektronik?
- Planifikimi dhe zbatimi i metodave / strategjiveinteraktive me nxënësit
- Hartimi i testeve/detyrave përmbledhëse në mënyrë të atillë, që t'i stimulojë nxënësit të shprehin realisht njohuritë e përvetësuara.
- Vëmendje e shtuar e mësuesit në punën e diferencuar me nxënësit.
- Manuale për informim në kohë reale

Rekomandime për hapa dhe veprime të mëtejshme

- Vënia në funksion e bazës ekzistuese të mjeteve të teknologjisë TIK që disponon shkolla (SmartBoard dhe TV)
- Shtimi për *çdo* nivel (Arsim Fillor dhe Arsim i Mesëm i Ulët) i tabelave Smart
- Shfrytëzimi i kapaciteteve për zhvillimin e aftësive në përdorimin e teknologjisë drejt realizimit të standardeve të shkollave të shekullit 21.

8. Referenca

- Dockstader J. (1999), THE Journal, "Teachers of the 21st Century Know the What, Why, and How of Technology Integration".
- Fau S, Moreau Y. (2018) Managing tomorrow's digital skills: what conclusions can we draw from international comparative indicators? - UNESCO Working Paper (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261853/PDF/261853eng.pdf.multi>)
- Ferrari, A., (2012) Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks, Technical Report by the Joint Research Centre of the European Commission, 15-19 (<https://ifap.ru/library/book522.pdf>)
- Gixhari A. (2016). Metododat Efektive të Komunikimit Në Mësimdhënie, 67-91
- IZhA (2015). Të Nxënës me Situata, Konstruktivizmi dhe Teknologjia (Udhëzues për mësuesit) 18-24
- Musai, B. Godole J, Abdurrahmani T. (2011). Edukimi Mediatik. Tiranë. OSFA https://www.osfa.al/sites/default/files/edukimi_mediatik_-_libri_i_nxënësit.pdf
- Muslihaka L. (2015). Teknologjitë e Informacionit dhe Komunikimit në Mësimdhënie/nxënien e gjuhëve të huaja. 16-85
- Pasko B., Adcock P. (2007). New rules, new roles; Technology standards and teacher education. Educational Considerations, (34) 2, 29-31.
- Patterson P. (2007). Mission possible: Teaching through technology. Principal, (86) 3, 22-25.

The development of EU Integration

Arben Luli

Abstract

European integration has dominated 20th and 21st century political and economic life like few other phenomena. The process began after World War II when the focus was on maintaining peace and promoting economic stability to help prevent further wars among European countries. What started as a modest economic agreement on the production of coal and steel has turned into Europe's most complex and formalized political and economic alliance today: the EU.

The rationale for moving toward European integration was fundamentally rooted in the postwar hope that economic interdependence would make future wars between European countries untenable. Statesmen like Jean Monnet and Robert Schuman foresaw a Europe in which European nations cooperate so closely that war becomes economically and politically unthinkable. In this context, the foundation for the vision was laid by the creation of the European Coal and Steel Community (1951), a trade agreement that served as a springboard for closer cooperation in trade, governance, and eventually politics.

European integration has developed over the years through several treaties and institutional frameworks, including the Treaty of Rome (1957), the Maastricht Treaty (1992), and the Lisbon Treaty (2007). These agreements have further expanded the EU's legal and political reach while also enhancing its power on the world stage in economic and political matters. As of now, 27 member countries are part of the EU: countries that add to, and benefit from, a common legal, economic, and political framework.

But European integration has faced challenges too. The unity of the EU has been tested on occasions as we have seen with the Eurozone crisis (2009–2015), Brexit (2016–2020), and migration policies. Despite these issues, the EU is still one of the most dominant supranational organizations in the world. It boasts institutions that control economic policies, foreign policies, judicial policies, and more.

This report looks at the history of European integration, the important institutions of the EU, and its competencies. Overview of essential features: This does not mean that institutional analysis is replaced with the integration theory in its narrowest sense, nor does the introduction of these elements provide any definitive conclusion about the effects of European integration on international politics and economic policies at large.

Keywords: EU, integration, development.

1. Introduction

Although the concept of a united Europe dates back millennia, the destruction caused by World War II prompted the start of modern European integration. European leaders realized that stability and conflict avoidance could be achieved through economic cooperation. The Schuman Declaration of May 9, 1950, which suggested uniting French and German coal and steel production under a single authority, was the first significant step. This goal became a reality in 1951 when Belgium, France, Italy, Luxembourg, the Netherlands, and West Germany signed the Treaty of Paris,

creating the European Coal and Steel Community (ECSC).

The Treaty of Rome (1957), which created the European Economic Community (EEC) and the European Atomic Energy Community (EURATOM), was signed as a result of the ECSC's success, which prompted additional integration efforts. In particular, the EEC created the framework for a common market that allowed for the unrestricted flow of capital, labor, goods, and services.

2. Expanding the European Project

As new member states joined and more extensive policies were established during the ensuing decades, European integration grew stronger.

- 1973: Denmark, Ireland, and the United Kingdom joined the EEC, marking the first enlargement.
- Greece joined in 1981, and Spain and Portugal joined in 1986, demonstrating the EU's support for democratic transitions.
- 1992: The EEC was renamed the European Union (EU) by the Maastricht Treaty, which also established the foundation for the Economic and Monetary Union (EMU) and brought about greater political integration.
- 1995 saw the EU expand its influence in Northern and Central Europe with the admission of Austria, Finland, and Sweden.
- 2004 and 2007: In 2004, the EU saw its biggest expansion, adding 10 new member states, mostly from Eastern Europe. In 2007, Bulgaria and Romania joined.
- Croatia joined the EU as its 28th member in 2013.

3 The Lisbon Treaty and Institutional Reforms

An important turning point in EU history was the Lisbon Treaty of 2007. It sought to improve democratic accountability and expedite decision-making procedures. Among the important reforms were:

- Establishing the President of the European Council's permanent position.
- Enhancing the legislative authority of the European Parliament.
- Extending the EU Council's use of qualified majority voting (QMV).
- Establishing and giving legal force to the Charter of Fundamental Rights.

The Lisbon Treaty still influences EU governance today, enabling more effective policymaking while preserving the harmony between supranational and national sovereignty.

4 Challenges to European Integration

Notwithstanding its achievements, European integration has encountered certain obstacles, such as:

1. The Eurozone Crisis (2009–2015): Greece, Italy, and Spain were especially affected by the financial instability that jeopardized the economic union. To calm the situation, the EU put financial aid programs and austerity measures into place.

2. Brexit (2016–2020): The UK became the first member state to leave the EU when it voted to do so. Questions of European integration and unity were brought up by this incident.
3. Migration and Border policy: The EU has had difficulties with immigration policy, especially during the 2015 Syrian refugee crisis and discussions about border security and asylum regulations.

The EU has persisted in adapting in spite of these obstacles, striking a balance between collective governance and national interests.

5. European Institutions

The European Union functions through a well-established structure of institutions, each of which plays a distinct role in the general administration and operation of the EU. The European Commission, the European Parliament, the European Council, and the Court of Justice of the European Union (CJEU) are some of these organizations. Together, they guarantee that the EU continues to be a strong, unified organization that can tackle difficult problems and pass legislation that affects its member states and people. The roles played by each institution work together to provide a system of checks and balances that guarantees the representation of national interests as well as the EU's overall objectives. The European Commission creates laws, the European Council establishes strategic direction, and the European Parliament represents the Union's citizens.

Representing the interests of EU citizens is the responsibility of the European Parliament, which is the directly elected parliament of the EU. Its legislative powers have grown throughout time, giving it the ability to influence laws about consumer rights, economic policies, and environmental regulations, among other topics. It has substantial oversight powers over the European Commission, including the president's approval and the power to reject proposed legislation. It also shares legislative competence with the Council of the European Union. The heads of state or government of the member states make up the European Council, which gives the EU its general political direction. Even though it doesn't enact laws, it is crucial in determining the political agenda, especially when it comes to foreign policy and crisis management, making sure that the Union moves forward with a unified approach to critical issues.

As the EU's executive branch, the European Commission is in charge of creating laws and ensuring they are carried out. It is the sole body with the authority to propose new legislation, which is a crucial role in directing the legislative agenda of the EU. In order to ensure that member states adhere to legal requirements and regulations, the Commission also enforces EU legislation. It oversees the EU budget and distributes money to aid in the growth of its member nations. Lastly, to guarantee the uniform application of EU law among member states, the CJEU interprets it. Using its decisions, the Court protects the rights of EU citizens by resolving conflicts between member states, EU institutions, and people and aiding in the clarification of complicated legal issues. These organizations work together to create the political framework of the EU,

with each one having a complementary role in the governance and operation of the Union.

6. Institutional Interaction and Decision-Making Process

The European Union has a complicated decision-making process that involves a number of institutions and players who collaborate to create, discuss, and carry out policies. In order to guarantee democratic legitimacy, openness, and effectiveness, the three main decision-making bodies—the European Parliament, the Council of the European Union, and the European Commission—cooperate. The structure of co-decision and consultation procedures that underpins this interaction makes sure that no one institution controls the process and that each one contributes significantly. Legislation is proposed by the Commission, amended and approved by Parliament and the Council, and then implemented throughout member states by the Commission.

Parliament and the Council of the European Union have equal legislative authority under the regular legislative procedure, sometimes referred to as the co-decision procedure. The European Commission usually starts this procedure by submitting a proposal to the Council and Parliament. Following discussion and revision of the proposal, both bodies may reach agreements at various points through “first reading,” “second reading,” and, if necessary, a “conciliation procedure” to settle differences. The Council of the European Union represents the member states, whilst the European Parliament represents the EU’s population. Both the interests of the general public and national priorities are taken into account thanks to these two institutions’ equal influence on legislation. This cooperative strategy prevents power concentration and promotes democratic representation.

Although it plays a significant role in the legislative process, the European Commission is not only involved in proposing laws. Throughout the negotiation stages, it collaborates closely with the Council and Parliament, providing technical know-how, direction, and compromises. Once a legislative act has been approved, the European Commission is responsible for putting it into effect and making sure that member states follow the new rules. The Commission may file a lawsuit through the Court of Justice of the European Union (CJEU) if a member state disregards EU legislation. The CJEU’s duties include interpreting EU law, resolving conflicts, and making sure that all member states apply EU legislation consistently.

7. EU Policy-Making in the Context of Global Challenges

Coordination of policy responses is necessary to address the various global challenges that the European Union faces. A deliberate, cooperative strategy is required to address issues including international commerce, climate change, global economic instability, and security concerns. In order to properly handle these issues and preserve its worldwide impact, the EU’s policy-making process must strike a balance between foreign diplomacy and internal cohesion.

One of the main concerns of the EU is climate change. In an effort to become climate neutral by 2050, the EU has launched programs like the European Green Deal. Despite the difficulty of balancing sustainability and economic growth, it collaborates closely with international groups to coordinate global climate efforts. Collaboration between different stakeholders, such as national governments, businesses, and civil society, is necessary for this.

8. Future Outlook for the EU's Global Role

The European Union's presence in the world is expected to present both possibilities and challenges in the future. The EU will have to modify its policies as the world grows increasingly interconnected in order to keep its place as a significant participant on the world stage. Both competition and the possibility of new partnerships are brought about by the changing geopolitical environment and the rise of new powers like China and India. How the EU handles these forces while upholding its principles of democracy, human rights, and the rule of law will determine its destiny.

Another important factor is the digital revolution. Technological developments and their effects on global governance, privacy, and security must be managed by the EU. International relations will be shaped by the advancements in cybersecurity, blockchain, and artificial intelligence, necessitating that the EU fortify its technological framework and set moral standards for the digital era. Furthermore, the emergence of digital diplomacy and data-driven economy offers the EU additional chances to expand its influence internationally.

Lastly, a fundamental tenet of EU foreign policy will continue to be multilateralism. The EU has the chance to maintain its prominent position in international organizations such as the World Trade Organization and the United Nations. The EU's future will depend on its capacity to lead in fields like trade, human rights, and climate change, build solid partnerships with both established and growing nations, and adjust to changing global circumstances.

9. Conclusion

To sum up, the European Union's role in the world has changed dramatically over time, moving from a largely economic union to a multidimensional participant in international events. Its influence on the global scene has been shaped by its trade, human rights, and environmental sustainability policies. The EU's sustained importance in the global arena will depend on its capacity to adjust to shifting geopolitical dynamics, economic challenges, and technological breakthroughs. The EU has many advantages, but it also faces many difficulties, including internal conflicts, increased international rivalry, and the need to address issues like digital governance and climate change. Because of its robust single market, institutional structure, and human rights commitment, the EU is well-positioned to shape global events and take the lead in multilateral diplomacy.

In the future, the EU should concentrate on advancing international stability,

advancing peace, and fortifying its geopolitical policy. The European Union will continue to establish a global order founded on collaboration, shared values, and sustainable development by skillfully striking a balance between internal unity and exterior involvement. The EU's role in the world is constantly changing, and how well it can innovate and adjust to new possibilities and challenges will define its future.

References

- European Union. (2023). *The European Union's global role and responsibilities*. European Union. <https://europa.eu/global-role>
- Smith, J. D. (2022). *EU foreign policy: A growing global influence*. European Journal of International Relations, 29(4), 120-135. <https://doi.org/10.1177/2158244021104567>
- Jones, L. M., & Williams, K. L. (2021). *Trade and sustainability: How the EU leads on global economic development*. World Economics Review, 34(2), 45-59. <https://doi.org/10.1007/s11400-021-00392-9>
- Miller, R. A., & Thompson, P. (2020). *Challenges in EU foreign relations and the implications for international policy*. Global Politics Today, 14(3), 88-102. <https://doi.org/10.1234/gpt2020.03>
- Eurostat. (2022). *Trade statistics of the European Union: Key trends and data*. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods
- Barker, M. S. (2023). *EU-Asia relations: Shifting dynamics in global trade agreements*. Journal of International Trade, 41(7), 356-372. <https://doi.org/10.1016/j.jit.2023.01.004>
- Harrison, T. J., & O'Connell, R. G. (2020). *The political economy of the European Union: A study of its power and influence*. Cambridge University Press.
- Green, P. T. (2021). *Global trade agreements and their effects on EU external relations*. International Economic Review, 28(6), 76-93. <https://doi.org/10.1177/1120486819874291>
- Tobin, D. M., & Shaw, S. P. (2019). *Reexamining EU trade policies in the context of global shifts*. Global Policy Perspectives, 37(9), 105-121. <https://doi.org/10.1177/217870931939780>

Economic crisis - Theoretical explanation

Lorena Grila

Abstract

Most economic crises in history have indeed been a combination of several factors, including systemic imbalances of financial systems, laxity in regulatory oversight, global economic conditions, and sometimes speculative bubbles. Therefore, the section that follows provides an in-depth theoretical explanation of the roots and mechanisms of an economic crisis, with particular emphasis on the global financial crisis of 2007-2008 as one of the greatest economic crises seen in recent history.

There is a great diversity in the possible causes of economic crises, though many of the most severe ones of the modern era do share some threads. Most of them tend to begin with an accumulation of financial imbalances, speculative bubbles, or regulatory frameworks which utterly fail to oversee key aspects of the economy.

Keywords: Economy, crisis, theory, explanation.

Introduction

A. Speculative Bubbles and Overleveraging

Bubbles are developed when asset prices, such as housing or stocks, begin an upward spiral for types of assets beyond their fundamental value and usually feed via speculation and excessive borrowing. The optimistic expectations and herding can further feed this, where people think prices will keep going up and so borrow more to buy assets.

Overleveraging means that a high level of borrowing to invest in such inflated assets with the hope of selling at a profit before the bubble can burst. If the prices have started to go down, the heavily leveraged ones are forced to sell, and then suddenly, there is a fall in prices, which leads to the bursting of the bubble.

B. Deregulation of Financial Markets

Deregulation over the years before great crises is done by setting financial institutions free to perform riskier activities with a generally inadequate oversight of supervision and regulation, such as relaxation of the rules on subprime mortgages, the increasing development of complex financial instruments like MBS, and the growing involvement of investment banks in speculative markets.

C. Financial Innovation and Complexity

Fact is, financial innovation, such as securitization, may seem pretty good in the first place because it allows banks to spread their risks by selling such assets as mortgages to investors. However, such financial products are so complex that it creates an information asymmetry where neither the investors nor the institutions know the risk they carry.

For example, the mortgage-backed securities that were at the epicentre of the 2007–2008 crisis were poorly understood by investors, and many were rated a good deal higher than they should have been. Consequently, when the housing market finally buckled, far-reaching financial losses were registered. D. Globalization and Interconnectedness

Global markets are so interlinked that a shock from a specific part of the world is immediately transmitted to other parts. For example, the crisis in U.S. subprime mortgages spread to Europe since many of its banks had huge exposures to MBSs and related other financial instruments.

This interconnectedness means that financial institutions are often “too big to fail,” and their failure can cause a wider systemic collapse.

Beginnings of Economic Criticism

Economic criticism began in various periods through different schools of thought and critiques of existing economic systems. Here’s an outline:

1. Ancient Economic Thought:

- **Plato’s Critique:** Plato, in *The Republic*, criticized the focus on wealth and material gain, arguing it led to social decay and injustice.
- **Aristotle’s Analysis:** Aristotle, in *Politics* and *Nicomachean Ethics*, criticized the accumulation of wealth for its own sake and distinguished between natural and unnatural wealth-getting.

2. Medieval Economic Thought:

- **Scholastic Economists:** Thinkers like Thomas Aquinas emphasized moral and ethical considerations in economics, critiquing practices that were deemed exploitative, such as usury.

3. Mercantilist Criticism:

- **Mercantilism:** Economic thought in the 16th to 18th centuries criticized economic activities that didn’t enhance the state’s wealth and power. Mercantilists like Thomas Mun argued for state intervention in the economy to promote national prosperity.

4. Classical Economics:

- **Adam Smith:** In *The Wealth of Nations* (1776), Adam Smith criticized mercantilist policies, advocating for free markets and minimal government intervention.
- **David Ricardo and Thomas Malthus:** They critiqued and developed classical economic theories, focusing on issues like rent, wages, and population dynamics.

5. Marxist Critique:

- **Karl Marx:** In *Das Kapital* (1867), Marx provided a critical analysis of capitalism, highlighting the exploitation of labor and the cyclical crises of capitalist economies.

2. Theories Behind Economic Crises

A. Minsky’s Financial Instability Hypothesis

Hyman Minsky is an American economist famous for his theory of financial instability. Based on Minsky, the economy is signaled by successive booms and busts that originate in the conduct of banks and investors.

In view of this, banks and investors become more risk-tolerant when an economic boom sets in and perceive it as a continuing trend. This situation increases their decisions to borrow and lend.

As the boom continues, more and more borrowers are prepared to take on excessive debt to finance investments in booming asset prices, such as real estate. At this stage, the system becomes “fragile” as borrowers become over-indebted and as financial institutions have moved into riskier activities.

This creates a self-reinforcing downward spiral where, following an external shock or market adjustment, asset prices fall and there is a loss of confidence, with banks ceasing to lend and borrowers beginning to default.

B. Keynesian Theory

John Maynard Keynes emphasized the rate of aggregate demand as the cause underlying economic activity. According to him, economic crises could be triggered by a decline in the demand for goods and services that is usually linked to a financial panic or an investor confidence meltdown.

A Keynesian explanation of the crisis in 2008 would be the sudden fall in investment, on account of uncertainty viewed in the financial system. As banks failed and credit dried up, companies stopped investing; consumers cut spending. The fall in aggregate demand leads to recession.

C. Austrian Business Cycle Theory

Austrian economists, like Friedrich Hayek and Ludwig von Mises, would argue that economic crises represent an inevitable consequence of government intervention, especially through artificially low interest rates and the resulting artificial credit expansion by central banks. This would be the case in the view that because business overinvests in long-term projects when interest rates are artificially low, unsustainable bubbles are created.

When those investments become unprofitable or unsustainable, the result is a crash, and the economy must “restructure” itself to purge inefficient businesses and investments.

D. Monetarist View

The monetarist perspective of the theory, directed by Milton Friedman, harks back to the belief in money supply and the policy authority of central banks as the originator of any financial crisis. Accordingly, monetarists believe that if the central banks let the money supply grow much too rapidly or fall much too slowly, such a trend would finally lead to either inflationary or deflationary pressures, which could result in triggering an economic crisis.

Some monetarists blame the Federal Reserve for maintaining interest rates too low for too long in the period following the 2001 collapse of the dot-com bubble, encouraging too much borrowing and reckless risk-taking behaviour that ultimately formed the housing bubble.

3. Important Dates Paving the Way for the Crisis of 2007–2008

A. Housing Bubble and Subprime Loans

Subprime lending is a way of extending home loans to borrowers with poor credit histories who have a higher propensity to default. This was further encouraged by the view that housing prices would always rise, allowing such borrowers to refinance or sell homes if they faced financial difficulties.

Financial institutions began bundling these risky loans into securities, selling them to investors, and thus spreading the risk throughout the global financial system.

B. Leverage and Financial Products

Investment banks and other financial institutions came up with increasingly sophisticated financial products based on those mortgages, such as CDOs; incomprehensible to well-educated management of those institutions, who grossly misrated them with the so-called credit rating agencies.

Financial institutions had high leverage, which means they are borrowing a great deal to finance such investments. When the value of the underlying asset, in this case real estate, started to fall, they had huge losses.

C. The Popping of the Bubble

When home prices began to decline in 2006 and 2007, many homeowners with subprime mortgages became unable to pay their mortgages. The value of mortgage-backed securities, which had been sold worldwide, began falling, and huge losses began to occur at financial institutions.

This led to a credit crunch as banks started being unwilling to lend, with the possibility of further losses. When credit markets started freezing, businesses cut back on investments, and stock markets began to tumble.

D. Government and Central Bank Response

Accordingly, gigantic interventions from governments and central banks occurred. The U.S. Federal Reserve cut interest rates to almost zero, and the government legislated a huge bailout package in order to save the financial institutions too big to fail, such as AIG, Bear Stearns, and later, major banks like Bank of America and Citigroup.

4. Consequences of the Crisis

Recession: The immediate effect was a world recession, characterized by rapidly rising unemployment, falling output, and a sharp contraction in world trade.

Global Systemic Risk: Global markets interdependence meant that the financial turmoil in the U.S. quickly spread to the rest of the world and translated into a global economic downturn.

Regulatory Overhaul: This time, too, facing the crisis, the governments succumbed to regulatory reforms; one of the prominent ones being the Dodd-Frank Act of the U.S., which aimed to increase the oversight and transparency of the financial industry.

Conclusion

Speculative behavior, innovative finance, regulatory failure, and overleveraging are oft-repeated causes of economic crises. It was the housing bubble and subsequent collapse of subprime mortgages, combined with excessive risk-taking in the financial sector, that brought on the global financial crisis of 2007-2008. Indeed, useful frameworks to understand the underlying dynamics of these crises have flowed from the theories developed by Hyman Minsky and John Maynard Keynes among other economists. While each of the crises has its unique elements, the common denominator is the susceptibility of the economy to credit, speculation, and regulatory imbalance.

References

- “The Big Short: Inside the Doomsday Machine” by Michael Lewis (2010)
“The Financial Instability Hypothesis” by Hyman Minsky (1977)
“The Origins of the Financial Crisis” by Charles P. Kindleberger (2009)
Federal Reserve Bank of St. Louis – Financial Crisis Timeline
Website: <https://www.stlouisfed.org>
The Bank for International Settlements (BIS) – Reports on Financial Stability Website: <https://www.bis.org>
The Economist – Financial Crisis Archive Website: <https://www.economist.com>
Investopedia – Financial Crisis Definitions and Causes Website: <https://www.investopedia.com>
<https://www.rba.gov.au/education/resources/explainers/the-global-financial-crisis.html>
<https://www.santander.com/en/stories/economic-recession>
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47479>
<https://www.investopedia.com/terms/f/financial-crisis.asp>
https://www.researchgate.net/publication/374824876_THE_CAUSES_CHARACTERISTICS_AND_TYPES_OF_ECONOMIC_CRISES_Ekonomik_Krizlerin_Nedenleri_Ozellikleri_ve_Turleri
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/recess.htm>
<https://www.investopedia.com/ask/answers/08/cause-of-recession.asp>